

ด่วนที่สุด

ที่ กต ๑๒๐๑.๒/๖๔๔

กระทรวงการต่างประเทศ

ถนนศรีอยุธยา กทม. ๑๐๔๐๐

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ผลการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กระทรวงการต่างประเทศขอเสนอผลการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนได้เป็นเจ้าภาพจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๘ - ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา มาเพื่อคณะรัฐมนตรีโปรดทราบ ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

๑. เรื่องเดิม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การหารือกับคณะกรรมการธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การประชุมคณะกรรมการเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุมกับคู่เจรจา (จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และสหภาพยุโรป) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน+3 การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF)

๒. เหตุผล / ความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นการประชุมประจำปี เพื่อทบทวนความคืบหน้าและพิจารณาแนวทางการดำเนินการในอนาคตของอาเซียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสร้างประชาคมอาเซียน และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค ในกรอบต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ จึงเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามมาตรา ๔ (๗) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๓. สาระสำคัญ

ผลการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง สรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

๓.๑ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนมีมติให้ คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพัฒนาร่างปฏิญญาฯ ต่อไป โดยหารือกับทุก ภาคส่วนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถจัดทำร่างปฏิญญาฯ เสร็จสิ้นสำหรับให้ผู้นำอาเซียนรับรองในระหว่าง การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๑ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓.๒ สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนและ ประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ (ได้แก่ จีน ฝรั่งเศส รัสเซีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐฯ) ยังไม่สามารถลงนาม ในเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาฯ ได้ เนื่องจากฝรั่งเศส รัสเซีย สหราชอาณาจักร ได้แจ้งข้อสงวน ในเรื่องนี้แก่อาเซียนในระยะเวลาที่กระชั้นชิดก่อนการประชุม ซึ่งอาเซียนจำเป็นต้องพิจารณาข้อสงวน ดังกล่าวอย่างถี่ถ้วน จึงส่งผลให้มีการเลื่อนการลงนามเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาฯ ออกไป โดยคาดว่าจะลงนามได้ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๑ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓.๓ สถาบันอาเซียนเพื่อสันติภาพและความमानันท์ รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ได้รับรองร่าง Terms of Reference ของสถาบันฯ ซึ่งกำหนดขอบเขตหน้าที่เพื่อจัดตั้งสถาบันและส่งเสริม สันติภาพในภูมิภาคตามเป้าหมายของแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยจะ มีการประกาศการจัดตั้งสถาบันฯ อย่างเป็นทางการระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๑ ในเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓.๔ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักรได้ลงนามในตราสารเพื่อเข้าเป็นภาคีสถิตสนธิสัญญาฯ ลำดับที่ ๒๙ และ ๓๐ ตามลำดับ

๓.๕ การแต่งตั้งเลขาธิการอาเซียน เวียดนามได้เสนอชื่อนาย Le Luong Minh รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม เป็นเลขาธิการอาเซียนคนต่อไปสำหรับวาระปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ และที่ประชุมสุดยอดอาเซียนจะพิจารณาแต่งตั้งนาย Le Luong Minh ระหว่างการประชุม สุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๑ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓.๖ ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ที่ประชุมเห็นพ้องว่า อาเซียนควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะด้าน การค้ามนุษย์ และยาเสพติด ในการนี้ ไทยได้แจ้งที่ประชุมเกี่ยวกับการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน สมัยพิเศษเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดระหว่างวันที่ ๓๐ สิงหาคม-๑ กันยายน ๒๕๕๕ ตามที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศ ในที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๒๐ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๕

๓.๗ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเงิน ที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับวิกฤตยูโรโซน รวมทั้งผลกระทบที่อาจมีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเห็นว่า ควรส่งเสริมความ ร่วมมือทางการเงินให้ภูมิภาคพร้อมรับมือกับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก จึงยินดีกับการเพิ่มประสิทธิภาพ ของ Chiang Mai Initiative Multilateralization (CMIM) โดยการขยายวงเงินจาก ๑๒๐ เป็น ๒๔๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ หุ้นส่วนเขตการค้าเสรีกับอาเซียนได้แสดงความสนใจที่จะเข้าร่วม Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP หรือ ASEAN++ FTA) อาทิ ออสเตรเลีย จีน และนิวซีแลนด์

๓.๘ ความเชื่อมโยง ประเทศอาเซียนและคู่เจรจายังคงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อเรื่องความเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยคู่เจรจาหลายประเทศ อาทิ จีน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และ อินเดีย ได้แสดงความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนอาเซียนในเรื่องนี้ ในการนี้ ไทยได้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้มีความร่วมมือด้านความเชื่อมโยงในกรอบอาเซียน+3 โดยประเทศอาเซียน+3 ได้สนับสนุนข้อริเริ่มของไทยในเรื่องนี้ และเห็นชอบกับข้อเสนอของไทยที่จะให้มีการออกแถลงการณ์ผู้นำว่าด้วยหุ้นส่วนความเชื่อมโยงอาเซียน+3 ในการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ ๑๕ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ซึ่งไทยจะเป็นผู้ยกกร่าง

๓.๙ การบริหารจัดการภัยพิบัติ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน อาทิ ออสเตรเลีย สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และนิวซีแลนด์ ได้แสดงความพร้อมที่จะสนับสนุนอาเซียนในการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และการพัฒนากลไกเพื่อรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในการนี้ ไทยได้แจ้งที่ประชุม ARF ถึงความพร้อมที่จะเป็นเจ้าภาพร่วมกับสาธารณรัฐเกาหลีเพื่อจัดการฝึก Disaster Relief Exercise (DiREx) ในปี ๒๕๕๖

๓.๑๐ ความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเห็นพ้องว่า อาเซียนได้พัฒนาความสัมพันธ์กับภายนอกภูมิภาคอย่างต่อเนื่องในกรอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์กับอาเซียนทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และการพัฒนา โดยควรให้ทุกกรอบสามารถเกื้อกูลกันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ อาเซียนจำเป็นต้องรักษาและส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียน รวมทั้งมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มข้อเสนอในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อให้ความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน เป็นประโยชน์กับอาเซียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการหมุนเวียนประเทศที่ทำหน้าที่ผู้ประสานงานกับคู่เจรจาของอาเซียน โดยไทยได้รับมอบหน้าที่ผู้ประสานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน

๓.๑๑ ประเด็นภูมิภาคและประเด็นระหว่างประเทศ ที่สำคัญ ได้แก่

๓.๑๑.๑ ทะเลจีนใต้

- ฟิlipปินส์และเวียดนามมีท่าทีที่แข็งกร้าวในประเด็นที่เกี่ยวกับทะเลจีนใต้ โดยยืนยันให้มีการระบุสถานการณ์ในทะเลจีนใต้ที่เกี่ยวกับ Scarborough Shoal (สำหรับฟิลิปปินส์) และเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเพาะ (Exclusive Economic Zone: EEZ) และไหล่ทวีป (Continental Shelf) (สำหรับเวียดนาม) ซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ดังนั้น หลายประเทศจึงเห็นว่า อาเซียนควรมีท่าทีร่วมกันในเรื่องนี้ และควรมีประเด็นนี้บรรจุอยู่ในแถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) ของการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๔๕ อย่างไรก็ตาม กัมพูชาเห็นว่าแถลงการณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ควรเป็นในแง่บวก โดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในทะเลจีนใต้เป็นการเฉพาะ ซึ่งความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างประเทศอาเซียนในเรื่องนี้ไม่สามารถหาข้อยุติได้ และอาเซียนไม่สามารถมีฉันทามติในเรื่องนี้ ทำให้ฟิลิปปินส์และเวียดนามปฏิเสธที่จะให้การรับรองประเด็นอื่น ๆ ที่ระบุในแถลงการณ์ของที่ประชุม ทำให้การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่อาเซียนไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วมผลการประชุมได้

- ในการประชุมอาเซียน-จีน อาเซียนได้แสดงความพร้อมที่จะเริ่มเจรจา Code of Conduct in the South China Sea (CoC) กับจีน โดยอาเซียนสามารถบรรลุท่าทีเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญที่ควรบรรจุใน CoC แล้ว อย่างไรก็ตาม จีนได้ตั้งเงื่อนไขว่า สถานการณ์ปัจจุบันยังไม่

เอื้ออำนวย ทุกประเทศจะต้องยึดมั่นต่อการดำเนินการตาม Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (DoC) อย่างแท้จริง จึงจะเริ่มหารือเรื่อง CoC ได้ ทั้งนี้ ไทยได้ย้ำว่า อาเซียน-จีนมีความร่วมมือในด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสามารถดำเนินไปก่อนได้

๓.๑๑.๒ เมียนมาร์ ประเทศอาเซียนและคู่เจรจาต่างแสดงความยินดีต่อพัฒนาการทางการเมืองและการปฏิรูปในเมียนมาร์ และเห็นว่า ควรยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรต่าง ๆ ต่อเมียนมาร์ รวมทั้งให้การสนับสนุนเมียนมาร์เพื่อให้กระบวนการปฏิรูปต่าง ๆ เดินหน้าต่อไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ รัฐมนตรีต่างประเทศเมียนมาร์เห็นว่า สิ่งที่เมียนมาร์ดำเนินการทั้งหมดที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า เมียนมาร์มีความก้าวหน้าไปสู่ระบอบประชาธิปไตยด้วยความร่วมมือของอาเซียนและประชาคมโลก และไม่มีควมจำเป็นต้องกล่าวถึงสถานการณ์ในเมียนมาร์ในแถลงการณ์ร่วมฯ อีกต่อไป

๓.๑๒ ข้อสังเกตและข้อมูลเพิ่มเติม

๓.๑๒.๑ ประเด็นเรื่องทะเลจีนใต้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในการประชุมครั้งนี้ ทั้งจากประเทศอาเซียน คู่เจรจา และสื่อมวลชน เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ใน Scarborough Shoal และระหว่างจีนกับเวียดนามในเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเพาะและไหล่ทวีปในช่วง ๓ เดือนที่ผ่านมา ทำให้ประเด็นที่สำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างประชาคมอาเซียนไม่ได้รับความสนใจจากที่ประชุมเท่าที่ควร

๓.๑๒.๒ การที่อาเซียนไม่สามารถหาฉันทามติเกี่ยวกับเรื่องทะเลจีนใต้จนไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วมฯ ได้ ย่อมก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียนและความน่าเชื่อถือของอาเซียนในการตอบสนองต่อสถานการณ์และความท้าทายต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงว่า อาเซียนกำลังจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมร่วมกันภายในปี ๒๕๕๘

๓.๑๒.๓ ในการประชุมครั้งนี้ ไม่มีประเทศใดกล่าวถึงสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา อย่างไรก็ดี เดิมกัมพูชาได้เสนอให้บรรจุประเด็นเรื่องนี้ในแถลงการณ์ร่วมฯ แต่ในที่สุด ได้ตัดข้อความดังกล่าวออกตามที่ฝ่ายไทยเสนอ

๔. ประเด็นที่เสนอคณะรัฐมนตรี

กระทรวงการต่างประเทศขอเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอผลการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้องในข้อ ๓ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบ จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอดังกล่าวต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ
(นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

กรมอาเซียน

กลุ่มงานนโยบาย

โทร. ๐ ๒๒๐๓ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๔๓๓๑ (จัดรวดี)

โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๔๒๖๓